

بسمه تعالی

موضوع: گزارش فرایند بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

باعث افتخار و مباهات است به استحضار همکاران محترم و دانشجویان گرامی برسانم که برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در گروه تکنولوژی آموزشی این دانشگاه مورد بازنگری قرار گرفت. این برنامه درسی در راستای "برنامه راهبردی دانشگاه علامه طباطبائی در افق ۱۴۰۵" و همچنین بر اساس "برنامه های عملیاتی گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در افق ۱۴۰۵" و در قالب طرح بازنگری برنامه های درسی مصوب شورای محترم برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی با عنوان: "بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی" و با حمایت مالی این دانشگاه در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ در گروه تکنولوژی آموزشی انجام شده است.^۱

برنامه درسی فعلی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی برای اولین بار در ایران توسط مجری طرح حاضر و با همکاری کلیه اعضای محترم علمی گروه آموزشی تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین تعدادی از گروه های آموزشی مجری رشته تکنولوژی آموزشی در سایر دانشگاه های کشور و همچنین با بهره گیری از تجارب جهانی در قالب طرح پژوهشی و با حمایت مالی دانشگاه علامه طباطبائی در سال ۱۳۸۵ طراحی و تدوین گردید.

.....

۱. بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، قرارداد شماره ۱/۳/۶۴۷۵ مورخ ۱۴۰۰/۹/۲، مجری طرح: اسماعیل زارعی زوارکی، استاد و مدیر گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی.

برنامه درسی مذکور در تاریخ ۸۶/۰۴/۲۷ در شورای دانشگاه علامه طباطبائی و سپس در تاریخ ۸۷/۰۳/۰۴ در شورای عالی برنامه ریزی وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری به تصویب رسید . برنامه مذکور از مهر ماه ۱۳۸۸ با پذیرش دانشجو برای اولین بار در ایران و فقط توسط دانشگاه علامه طباطبائی اجرا گردید .

با عنایت به گذشت بیش از ۱۵ سال از تدوین برنامه درسی مذکور ، بازنگری آن از اهمیت خاصی برخوردار است . به ویژه با ظهور رویکردها، نظریه ها و فناوری های جدید در سطح بین المللی در رشته تکنولوژی آموزشی از یک سو و نیازهای کشور از سوی دیگر و همچنین دریافت بازخوردهایی از استادان ، مدرسان و دانشجویان دوره مذکور ، بازنگری را لازم و ضروری می نماید . بنابر این بازنگری در ابعاد اهداف دوره، عناوین دروس دوره، سرفصل دروس، منابع و شیوه اجرای دوره با بهره گیری از تجارب ملی و بین المللی در قالب دو تیم تخصصی اصلی و کمکی صورت گرفت . به نظر می رسد برنامه درسی بازنگری شده در مقایسه با نسخه برنامه های درسی قبلی از ظرفیت های نوآوری و تحول آفرینی بسیار مناسبی در رشته برخوردار است .

در آخرین تعریف از تکنولوژی آموزشی که در سال ۲۰۲۲ توسط انجمن تکنولوژی و ارتباطات آموزشی (AECT) آمریکا ارائه شده است، تکنولوژی آموزشی عبارت است از "مطالعه و کاربرد اخلاقی نظریه، تحقیق و بهترین شیوه ها برای پیشبرد دانش و همچنین میانجی گری و بهبود یادگیری و عملکرد از طریق طراحی راهبردی، مدیریت و اجرای فرآیندها و منابع آموزشی و یادگیری". چیزی که از این تعریف و تعاریف دیگر ارائه شده از تکنولوژی آموزشی می توان استنباط کرد این است که این رشته دارای محورهای مطالعاتی و حرفه ای و همچنین ابعاد مختلف در حوزه آموزش و یادگیری است. محورهایی نظیر طراحی، توسعه، تولید، اجرا، مدیریت و پشتیبانی ، سنجش و ارزشیابی و ابعادی نظیر حل مساله، سخت افزار و نرم افزار است.

فرایند آموزش و یادگیری نیز حوزه های آموزش عادی، آموزش ویژه، کارآموزی سازمانی، آموزش بزرگسال، یادگیری مداوم و مادام العمر و توسعه حرفه ای در دوره های پیش دبستانی تا دیپلم و همچنین آموزش عالی و آموزش سازمانی را در بر می گیرد. توجه به کلید واژه " کاربرد اخلاقی " در تعریف جدید تکنولوژی آموزشی حائز اهمیت است. چراکه کاربرد اخلاقی را برای موفقیت حرفه ای ضروری می داند، زیرا بدون توجه به ملاحظات اخلاقی، موفقیت در فرایند آموزش و یادگیری امکان پذیر نیست .

با بررسی تجارب بین المللی رشته تکنولوژی آموزشی در دوره دکتری، مشاهده می شود که این رشته تحصیلی با عناوین تکنولوژی آموزشی، تکنولوژی سیستم های آموزشی، طراحی و تکنولوژی آموزشی، و برنامه درسی و آموزش با تاکید بر یادگیری، طراحی و تکنولوژی ارائه می گردد. همچنین از نظر شیوه برگزاری دوره به صورت مبتنی بر درس (Course-Based) و مبتنی بر رساله پژوهشی (Thesis-Based) برگزار شده و در سال های اخیر از نظر شیوه ارائه دوره به صورت تلفیقی (Blended) ارائه می گردد. در شیوه ارائه تلفیقی، انعطاف پذیری و مقرون به صرفه بودن برگزاری دوره مورد تاکید است. توجه به دروس کارورزی، کارآفرینی، نوآوری و فناوری های نوظهور، طراحی محیط های یادگیری تلفیقی، فناوری های توانمند ساز برای یادگیرندگان با نیازهای ویژه، و فلسفه و اخلاق تکنولوژی در برنامه های درسی دانشگاه های معتبر مجری رشته تکنولوژی آموزشی در دوره دکتری مشاهده می شود.

با عنایت به اینکه بیش از ۱۵ سال از تدوین برنامه درسی فعلی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی سپری شده است، بازنگری آن از اهمیت خاصی برخوردار است. همچنین از یک سو در سال های اخیر، برنامه های درسی مختلفی در ایران در رشته تکنولوژی آموزشی از دوره کاردانی تا کارشناسی ارشد طراحی و تدوین شده و یا مورد بازنگری مکرر قرار گرفته است و از سوی دیگر نوآوری ها و فناوری های جدیدی در سطح بین المللی در رشته تکنولوژی آموزشی

ظهور یافته است که فرایند آموزش، تدریس و یادگیری را تحت تاثیر قرار داده است. بعلاوه شرایط بحران ناشی از بیماری کرونا در دو سال اخیر و سایر حوادث طبیعی و غیر طبیعی که در حال رخداد است، ضرورت ها و نیازهای جدیدی را برای نظام های آموزشی و یادگیری در سطح ملی و بین المللی به همراه داشته است. البته توجه به استانداردهای لازم برای بازنگری برنامه های درسی تدوین شده نیز در این راستا حائز اهمیت است. بنابر این ضرورت دارد تا برنامه درسی فعلی رشته تکنولوژی آموزشی در دوره دکتری، در ابعاد اهداف دوره، عناوین دروس، سرفصل دروس، منابع دروس و شیوه برگزاری و نحوه ارائه دوره با بهره گیری از تجارب ملی و بین المللی مورد بازنگری قرار گیرد.

با توجه به اینکه برنامه درسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی برای اولین بار در ایران مورد بازنگری قرار گرفته است و توسط دانشگاه علامه طباطبائی اجرا خواهد شد، مبتنی بر نیازهای بومی بوده و ضمن بهره گیری از تجارب جهانی به پاسخگویی به بخشی از نیازهای کشور در این زمینه کمک خواهد کرد.

در فرایند بازنگری برنامه درسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی، منابع علمی پشتیبان و بسترهای لازم فناورانه در دانشگاه علامه طباطبائی فراهم شده است. همچنین منابع علمی مفیدی در قالب کتاب، مقاله، رساله و پایان نامه تدوین شده است. مرکز منابع یادگیری و آزمایشگاه های فناوری نیز در دانشگاه علامه طباطبائی گسترش یافته است. بنابر این به نظر می رسد دانشگاه علامه طباطبائی از ظرفیت ها و قابلیت های مناسبی برای اجرای این برنامه در کشور برای اولین بار برخوردار باشد و پس از ابلاغ برنامه از طرف وزارت علوم، تحقیقات و فناوری آمادگی دارد تا آن را اجرا نماید.

برنامه درسی دوره دکتری تکنولوژی آموزشی بر اساس نیازهای بومی و فرهنگی جامعه ایران بازنگری شده است. همچنین مبتنی بر خرد جمعی است. بعلاوه، برنامه درسی بازنگری شده با برنامه جامع علمی کشور و اسناد ملی مرتبط

نیز هماهنگ است. در فرایند بازنگری برنامه درسی مذکور، با بهره گیری از مطالعه تطبیقی، آخرین تحولات علمی رصد شده و دروسی برای شناخت روش‌ها و ابزارهای روش‌شناسی جدید و زمینه‌هایی برای نظریه‌پردازی و آموزش پژوهش‌محور در نظر گرفته شده است. همچنین، دروس کارآموزی، کارورزی و کارآفرینی و برنامه‌های عملی و میدانی برای کسب مهارت‌های مرتبط در نظر گرفته شده و سرفصل‌های آنها با مشاغل و حرفه‌های مورد نیاز هماهنگ بوده و دارای بازده اقتصادی است. به ویژه از ظرفیت‌های کارآفرینی و اشتغال‌پذیری نیز برخوردار است.

در انجام این کار بسیار تخصصی، پیچیده، کاربردی و مهم ملی مراحل زیر انجام شده است:

۱. طرح ضرورت بازنگری برنامه درسی دوره دکتری فعلی رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در گروه

تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن در گروه

۲. تهیه پروپوزال بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در گروه

تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن در گروه

۳. تصویب پروپوزال بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در کمیته

تخصصی برنامه ریزی درسی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی

۴. تصویب پروپوزال بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در کمیته

تخصصی برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی

۵. تشکیل تیم تخصصی اصلی بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس چارچوب مصوب وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری و شیوه نامه بازنگری برنامه های درسی دانشگاه علامه طباطبائی به تعداد ۲۳ نفر

۶. تشکیل تیم تخصصی کمکی بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی بر اساس چارچوب مصوب وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری و شیوه نامه بازنگری برنامه های درسی دانشگاه علامه طباطبائی به تعداد ۴۲ نفر

۷. ترسیم چارچوب ، چگونگی و مراحل انجام بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی با بهره گیری از نظر تخصصی و مشورتی همکاران محترم اصلی و کمکی طرح

۸. بررسی و تحلیل برنامه های درسی فعلی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی ایران در دو دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه تربیت مدرس

۹. بررسی و تحلیل برنامه های درسی فعلی دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی ایران در دانشگاه علامه طباطبائی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۱۰. بررسی و تحلیل برنامه درسی فعلی دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی با گرایش آموزش افراد با نیازهای ویژه در دانشگاه علامه طباطبائی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۱۱. بررسی و تحلیل برنامه درسی فعلی دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی در آموزش پزشکی ایران در دانشگاه های علوم پزشکی و وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی

۱۲. بررسی و تحلیل برنامه درسی فعلی دوره کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی ایران در دانشگاه

علامه طباطبائی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۱۳. بررسی و تحلیل برنامه درسی فعلی دوره کاردانی حرفه ای تکنولوژی آموزشی ایران در دانشگاه جامع علمی

کاربردی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۱۴. بررسی و تحلیل برنامه های درسی فعلی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی در پنج دانشگاه

آیندیانا، کلگری، اوهایو، هوستون و تگزاس از سایت دانشگاه های مذکور با هدف مقایسه برنامه های درسی فعلی

آنها با برنامه های درسی ۱۵ سال پیش که در طراحی اولیه رشته تکنولوژی آموزشی در ایران مورد استفاده قرار گرفته

بود.

۱۵. بررسی و تحلیل برنامه های درسی فعلی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی در سطح جهانی از کشورهای

آمریکا، کانادا، استرالیا، چین، قبرس، فرانسه، آلمان، هنگ کنگ، هند، نیوزلند، هلند، روسیه، سنگاپور، کره جنوبی،

اسپانیا، سوئیس، تایوان، تایلند، ترکیه وانگلستان بر اساس سایت انجمن فناوری و ارتباطات آموزشی به عنوان

معتبرترین منبع علمی در رشته تکنولوژی آموزشی در سطح بین المللی. این بررسی در دو سطح زیر انجام شد:

الف. مطالعه و بررسی کلیه لینک های برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه ها از سایت علمی

مذکور

ب. انتخاب هدفمند دانشگاه های زیر و تحلیل برنامه های درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی آنها:

دانشگاه های ایندیانا، تگزاس، هوستون، تاوسون، فلوریدا، کلگری، سیدنی، منچستر، ژنو، انستیتو و دانشگاه چین و دانشگاه آنکارا.

۱۶. بررسی و تحلیل تجارب شخصی مجری طرح بازنگری در سطح ملی و بین المللی شامل:

الف) در سطح ملی:

✓ تدریس و تحقیق بیش از دو دهه در رشته تکنولوژی آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی و سایر دانشگاه

های مجری رشته تکنولوژی آموزشی در دوره های تحصیلات تکمیلی

✓ طراحی و اجرای دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی برای اولین بار در ایران

با فارغ التحصیل کردن بیش از ۵۰ دانشجوی دکتری

✓ بازنگری دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی برای اولین بار در ایران

✓ همکاری در طرح بازنگری دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی در دانشگاه علامه طباطبائی

برای دومین بار در ایران

✓ طراحی برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد رشته تکنولوژی آموزشی با گرایش آموزش افراد با نیازهای

ویژه ایران در دانشگاه علامه طباطبائی

✓ طراحی برنامه درسی فعلی دوره کارشناسی علوم تربیتی با زمینه تکنولوژی آموزشی ایران در دانشگاه علامه

طباطبائی

ب) در سطح بین المللی:

✓ تجربه چهار ساله دانشجویی دوره دکتری در دانشگاه پنجاب کشور هند به عنوان دانشجوی دارای بورسیه

تحصیلی و دستیار پژوهش در رشته علوم تربیتی با گرایش تکنولوژی آموزشی

✓ تجربه دو ساله دوره فرصت مطالعاتی در دانشگاه ژنو کشور سوئیس در رشته تکنولوژی آموزشی و آموزش

ویژه

۱۷. بررسی و تحلیل مصاحبه ها و گفتگوهای رسمی و غیررسمی با برخی از استادان و پژوهشگران داخلی و خارجی

۱۸. بررسی و تحلیل مصاحبه ها و گفتگوهای رسمی و غیررسمی با برخی از اعضای هیات علمی و اداری گروه

تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

۱۹. بررسی و تحلیل مصاحبه ها و گفتگوهای رسمی و غیررسمی با برخی از دانشجویان دوره دکتری رشته تکنولوژی

آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

۲۰. بررسی و تحلیل مصاحبه ها و گفتگوهای رسمی و غیررسمی با برخی از فارغ التحصیلان دوره دکتری رشته

تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

۲۱. بررسی و تحلیل بازخوردهای دانشجویان دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در سال های

مختلف به عنوان مدیر گروه

۲۲. بررسی و تحلیل بازخوردهای انجمن علمی - دانشجویی رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در

سال های مختلف به عنوان مدیر گروه

۲۳. بررسی و تحلیل بازخوردهای اعضای هیات علمی گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در سال های مختلف به عنوان مدیر گروه

۲۴. بررسی و تحلیل بازخوردهای دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی در سال های مختلف به عنوان مدیر گروه

۲۵. بررسی و تحلیل بازخوردهای دانشگاه علامه طباطبائی در سال های مختلف به عنوان مدیر گروه

۲۶. بررسی و تحلیل طرح درس اعضای هیات علمی گروه تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در سال های مختلف به عنوان مدیر گروه به ویژه در دو سال اخیر

۲۷. بررسی و تحلیل پیام های رسمی تیم تخصصی و کمکی طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در مرحله قبل از بازنگری به منظور ارائه رهنمودهای کلی در خصوص ضرورت دوره، اهداف دوره، عناوین دروس دوره، سرفصل دروس، منابع و شیوه اجرا

۲۸. بررسی و تحلیل پیام های رسمی تیم تخصصی و کمکی طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در مرحله بعد از بازنگری به منظور ارائه رهنمودها و پیشنهادهای اصلاحی برای تکمیل و غنی سازی احتمالی برنامه درسی بازنگری شده

۲۹. بررسی، تشریح و تبیین طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی در گروه آموزشی تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن

۳۰. بررسی، تشریح و تبیین طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

در کمیته تخصصی برنامه ریزی درسی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن

۳۱. بررسی، تشریح و تبیین طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

در کمیته تخصصی برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن

۳۲. بررسی، تشریح و تبیین طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی

در شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی و تصویب آن

اینجانب به عنوان مدیر گروه و مجری طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی و همچنین به عنوان خادم و عضو کوچکی از رشته پرافتخار تکنولوژی آموزشی ایران بر خود فرض و لازم می دانم تا از کلیه اساتید محترم، دانشجویان عزیز، دانش آموختگان گرامی، گروه های آموزشی، کمیته تخصصی برنامه ریزی درسی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، کمیته تخصصی برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی و شورای برنامه ریزی درسی دانشگاه علامه طباطبائی پرافتخار تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی که به نحوی در فرایند بازنگری و تصویب برنامه درسی "طرح بازنگری برنامه درسی دوره دکتری رشته تکنولوژی آموزشی دانشگاه علامه طباطبائی" کمک کرده اند و نقش موثری داشته اند تقدیر و سپاسگزاری کنم. امیدوارم برنامه مذکور بتواند با تربیت نیروی انسانی متخصص و اخلاق مدار و همچنین با فراهم سازی ابزارها و خدمات جدید در سطح ملی و بین المللی به "پیشرفت آموزش، تدریس و یادگیری برای همه" کمک کند.

لازم به ذکر است که تا کنون از مراحل ۳۲ گانه فوق ، ۲۸ مرحله با موفقیت انجام شده و مراحل باقیمانده فوق در ردیف های ۲۹ الی ۳۲ نیز به فضل الهی در ماه های پیش رو انجام خواهد شد .

با آرزوی توفیق

دکتر اسماعیل زارعی زوارکی

مجری طرح و مدیر گروه تکنولوژی آموزشی

دانشگاه علامه طباطبائی

نهم شهریور ماه ۱۴۰۱

